

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LX Nr. 29

KETVIRTADIENIS, LAPKRIČIO [NOVEMBER] 29, 1979

KAINA 25 c.

KASDIEN

IMS UŽ PAKARPOS
BUVO, BET NEBĖRA
ATEINA RINKIMAI
VĒL RUOŠIA PINKLES

Apskaičiuojama, kad Amerikoje yra apie 2,000 nacistinių nusikaltėlių, suktais būdais atvykusių į šią šalį. Kelis kartus buvo keliamas klausimas, kas daryti su jais. Bet tiktai keliamas. Dabar, atrodo, bus kitaip.

Kaip praneša generalinis prokuroras Benjamin R. Civiletti, TSRS sutiko padėti juos išaiškinti, ir pagal įstatymus bus imami už pakarpos. Šiam reikalui numatoma bus asignuota \$2.3 milijono.

Tenka laukti, kad šis prokuroro pareiškimas nenueis niekais. Anksčiau ar vėliau, atbėgusiems čia nacistiniams nusikaltėliams ponavimas ir geri laikai Amerikoje gali baigtis.

Iš prokuroro pranešimo žydų B'nai B'rith organizacijos nariams, taipgi duodasi suprasti, kad Justicijos departamente jau yra speciali tarnyba nacistinių nusikaltėlių sekimui. Tarnybai vadovauja Nuernbergo teismo buvęs prokuroras Walter J. Rockler.

Taryba jau seka daugiau kaip 200 galimų nacistinių nusikaltėlių. Ir kaip prokuroras Civiletti pažymėjo, netrukus jų sekimas baigsis ir bus suvesti sekimo rezultatai.

Kiekvienas antifašistas tuo gali tik pasidžiaugti.

Amerika savo laiku buvo laisvųjų šalis. Tai primena mums Laisvės statula Niujorke. Vietos ir globos Amerikoje buvo bile kam atbėgusiam nuo teroristinių režimų. Ne vienas ir lietuvis čia vietos rado, atbėgęs nuo koriko Muravjovo, nuo caro satrapų, kazokų nagaikos.

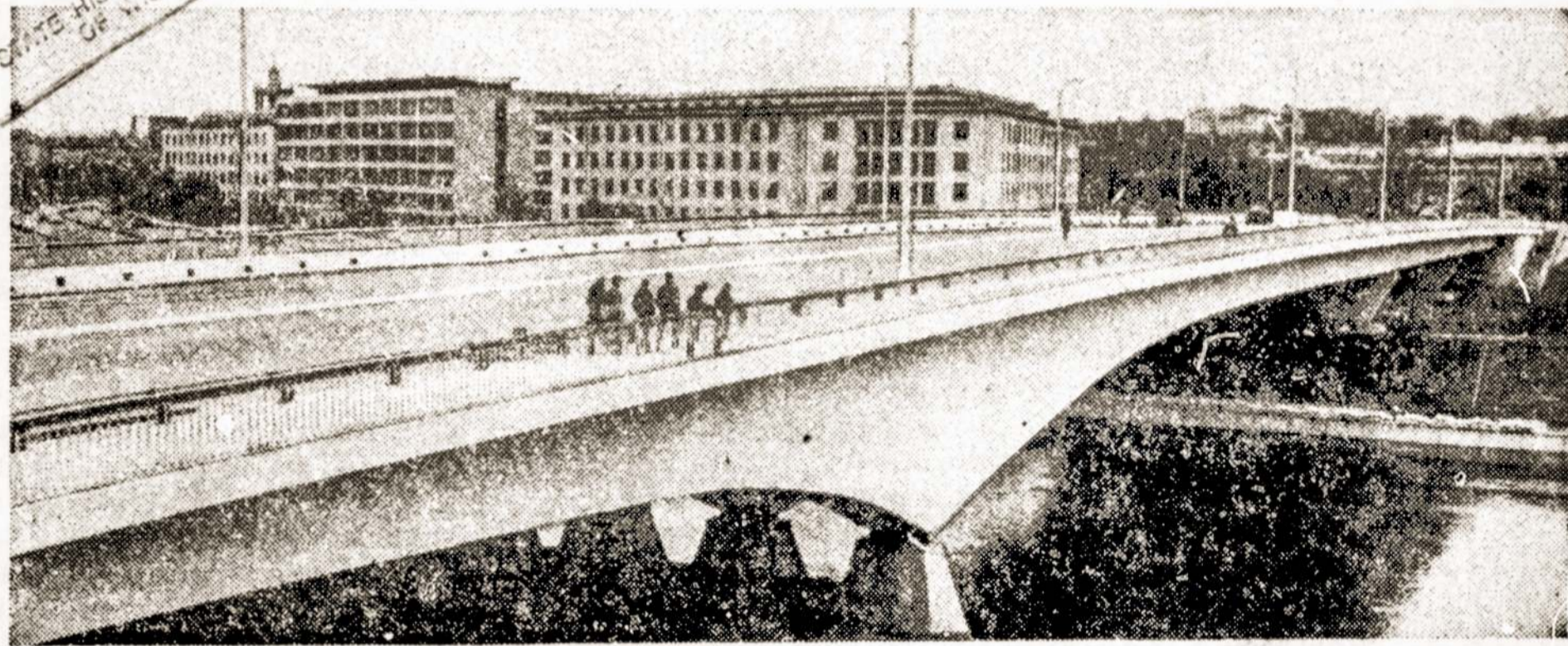
Dabar Amerikon bėga ir vietos randa bėgliai nuo liaudies keršto, visokie nuversti fašistiniai diktatoriai, šachai, semozos ir jų pakalikai, žmogaus teisių mindžiotojai, politiniai kriminalistai. Nenuostabu, kad į amerikietį užsienio šalyse žmonės žvairakiuoja.

Teršia Amerikos vardą ir daugnacionalinės korporacijos, čiulpiančios biednose šalyse darbo syvus.

Ateina prezidentiniai rinkimai. Abiejų didžiųjų partijų pretendentai kandidatuoti į prezidento vietą jau rungiasi. Vieni už kitus mandresni, savo oponentus pliekia klasikine retorika, kupini pažadų, sumanymų krašto gerbūviui. Tačiau visi jie iš vieno lizdo, susukto iš žmogaus išnaudojimo, korporacijų ir imperialistinio kapitalo plunksnu.

Darbo liaudis kugžda: o kur jos pretendentai į prezidento vietą? Balsuoti reikės. Už demokratą ar

PASTATYTAS IR IŠBANDYTAS NAUJAS TILTAS

Naujasis tiltas nuo Pedagoginio instituto pusės.

Antano Gylio nuotraukos

Yra paprotys vestuvių dieną pervažiuoti kuo daugiau tiltų. Vilniečių jaunavedžių mašinos per Vilnią suranda vienuolika, o per Nerį surasdavo šešis tiltus. Šio—septintojo—kaip eiklaus širmo žirgo, šokančio per upę, ilgai ieškoti nereikės. Jis pačiame miesto centre. Aplink kaip ant delno seno ir naujo Vilniaus vaizdai. Na, o kuris jaunikis per šį tiltą neš jaunąją ant rankų—kelias nei trumpas, nei ilgas—206 metrai, o su šoninėmis sienomis—260 metrų.

Jaunavedžiams kaip jaunavedžiams, bet labiausia šis tiltas reikalingas miestui, jo transportui. Seni Žvėryno ir Cerniachovskio tiltai. Vytauto, K. Poželos, F. Dzeržinskio, Žvejų, P. Eidukevičiaus, Verkių gatvės kartais dūsta dūsta nuo gausybės automašinių.

Naujais tiltas žymiai nusiurbs tranzitinį ir miesto transportą nuo minėtų tiltų ir gatvių, paspartės

respublikoną atiduotas baises bus lygiai kaip įmestas į vandenį. Reikia savo kandidato, kad atstovautų darbo liaudies reikalams.

Vašingtonas ir vėl ruošia Amerikai pinkles. Šį kartą užsimojo Europoje NATO šalyse išdėstyti Pershing markės branduolines raketas. Ir kam jos? Europos saugumui, kai europiečiai iš tolo kratosi raketų?

TSRS žada atitraukti į savo sienas 20,000 kariuomenės ir 1,000 tankų. JAV žada NATO šalyse išdėstyti branduolines raketas. TSRS atitraukia kariuomenę ir tankus vardan taikos ir nusiginklavimo. JAV Išdėsto raketas irgi vardan taikos ir nusiginklavimo.

Ir katrai pusei protingas žmogus patikės, kad siekia taikos? Žinoma, Tarybų Sąjungai. Ir ne vienas pasakys, kad JAV tik "warmonger".

Tarytum Vašingtonas šio pravardžiavimo turėtų saugotis. Bet kur tau! Kils ar nekils antiamerikinės nuotaikos pasaulyje, raketos Europai reikia įbrukti. S. J. Jokuba

susisiekimas tarp miesto šiaurės ir pietų rajonų.

Grakščiai ir lengvai atrodo šis tiltas, pastatytas pagal leningradiečių ir almatiečių projektą. Ar lengvas tiltas? Su vyriausioju darbų vykdytoju Stasiu Butkevičiumi imam skaičiuoti: tilto viršus sveria apie 15 tūkstančių tonų.

Tiltas unikalus ne tik išvaizda, bet ir statybos būdu. Matėme, kaip šešios milžiniškos tilto sijos nusitęsė virš vandens 56 metrus ir kabėjo ore. Sijos tįso montuojant vieną prie kito 19 blokų. Jų ilgis nuo 2 iki 3 metrų, o svoris—nuo 16 iki 26 tonų. Suios blokus pakeldavo kranai, dar kiti pritvirtindavo aukšto atsparumo lynai, kurie kiekvienas buvo įtemptas 103 tonų jėga specialiais domkratais.

Respublikos Automobilių transporto ir plentų ministerijos antrosios tiltų statybos valdybos darbuotojai, statydami šį tiltą, ne tik išmoko daug naujoviškų darbų, bet ir patys patobulino projektą. Pakaitė šarnynų konstrukciją, sutalpė 40 tonų metalo, savaip montuodami sijas atsisakė kai kurių laikinų atramų, reikalaujančių daug valcuoto metalo.

Vilniaus komunalinio ūkio valdybos techninės priežiūros inžinierė Irena Steponkutė šį tiltą pastaruo-

ju metu lanko vos ne kasdien. Ne vien tiltą—prie jo įrengiami patogūs privažiavimai. Prie Pedagoginio instituto nutiestas 130 metrų skersmens dviejų lygių transporto žiedais su dviem viadukais. Iš šio žiedo nauja magistralė eina iki Valakampių. K. Poželos gatvės pusėje taip pat nutiesti platūs privažiavimai prie tilto.

Kompleksinei statybininkų brigadai—dabar paskutinės įtempimo, bet ne paties svarbiausio ir sunkiausio darbo dienos. O prieš kiek laiko buvo atėjęs tilto išbandymo metas... Atūžė pakrauti 35 MAZ-ai, sveriantys po 16 tonų. Ir ko jie ant tilto nedarė—vienu metu vos ne tryptą soko... Taip buvo atlikti statiniai ir dinaminiai bandymai. Prietaisai, tuomet raizge visus tilto mazgus, parodė—tiltas tinkamas eksploatuoti.

Stasys Burkevičius šį tiltą pradėjo statyti nuo pirmojo poliaus. Tai ketvirtas jo gyvenime statytas tiltas, bet pirmasis toks didelis, toks gražus ir pirmasis, kurio statybai jis vadovauja.

Nelengvas tiltų statytojo darbas—visą laiką po atviru dangumi ir... virš vandens. Bet koks įsimintinas, išskirtinis tai darbas: tiltas taip reikalingas visiems!

Antanas Stanevičius

TRUMPAI

— Prezidento ipareigotas Alfred E. Kahn kovai su infliacija atsisako pranašauti, kad netrukus infliacija sumažės mažiau 10 proc., nes kaip dabar yra, energija brangės kaip brangėja.

— Popiežius susišaukęs kardinolus jiems papasakojo, kad Vatikanui finansiniu atžvilgiu blogi reikalai. Kas metai susidaro po apie \$20 milijonų deficitą ir jis nesiliauja didėjęs.

— Amerikos žmonės vis mažiau perka automašinių. Spalio mėnesį rinkoje buvo parduota 25 proc. mažiau, negu praėjusių metų spalį.

— Sociologai ir demografai numato, kad 1980 metais Cikagoje negrai ir lotynai sudarys daugumą miesto gyventojų, nes baltieji kelias gyventi į priemiesčius.

— Prezidentinė komisija sako, jog ignoravimas Amerikoje užsienio kalbų kelia grėsmę krašto saugumui ir ekonomikai. Komisija siūlo \$180 milijonų skirti mokymams mokytis užsienio kalbų.

— Ohio atstovų butas užgyrė įstatymo projektą, draudžiantį valstijai daryti bile kokius biznio sandėrius su J. P. Stevens korporacija, nepaisančia darbo įstatymų.

— Dominikos prezidentas Antonio Guzman paskelbė, kad nacionalizuoja Rosario Dominicana aukso kasyklas, priklausančias amerikiečiams. Komunistai skelbia, jog tai darbo liaudies laimėjimas.

— Grenados valdžia uždarė laikraštį "Torchlight" už tai, kad jis paskelbė melą, jog Grenadoje yra svetimos šalies militarinė bazė.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Nemažesnės bėdos ir Lotynų Amerikoje

Imperializmas ir jį atstovaujančios didžiosios kapitalizmo šalys turi didelių bėdų Afrikoje, kur beveik visos kontinento tautos, išsilaisvinusios iš kolonialinio jungo, vis atviriau ir griežčiau stoja prieš imperializmo užmačius ir jo daugnacionalines korporacijas, siurbiančias jų darbo syvus ir grobiančias jų gamtos turtus. Nemažesnės bėdos kyla ir Lotynų Amerikos kontinente, irgi prisiurbusiam antiimperialistinių nuotaikų.

Buvo laikas, kai daugnacionalinių korporacijų imperialistiniai interesai nualintoms ir paskendusios iki kaklo skurde Lotynų Amerikos tautoms galėjo diktuoti per savo statybių valdžioje, bet tas laikas baigiasi. Statybiniai su savo diktatūriniais ir reakciniais režimais griūna, o kur dar negriūna, po kojomis jiems karšta, liaudis įkaitusi juos versti.

Pavyzdžiu gali būti didžiausia ir turtingiausia kontinente šalis Brazilija. Reakcinis režimas dar laikosi, bet neseniai nubangavę darbininkų streikai už didesnes algas ir demonstracijos, reikalaujančios nors kiek demokratiškesnių laisvių, privertė reakcinę valdžią duoti žingsnį atgal ir skelbti politiniams kaliniams ir emigrantams amnestiją. Nežiūrint kad valdžios balne vis dar reakcininkai, iš egzilės grįžo visa eilė demokratų emigrantų, jų tarpe ir Komunistų partijos generalinis sekretorius Luis Carlos Prestes ir daug kitų žymių komunistų. Per visą šalį nuaidėjo: "Viva partido comunista!" Pasirodė pirmoji prošvaitės šviesa Brazilijos Komunistų partijai išeiti iš pogrindžio.

Arba paimkime kas dedasi Nikaragvoje, El Salvadore, Karibų jūros salose... Netgi ir Čilėje žurnalistas drąsiai ir viešai reikalauja žodžio ir spaudos laisvės, demokratinės jėgos bendrame fronte prieš diktatorių ir karininkų chuntą; mažytė Panama atsiėmė kanalo zoną.

Ne kas imperializmo interesams atstovaujančioms ir Amerikos šalių organizacijoje (OAS). Neseniai įvykusiame Bolivijos sostinėje Amerikos šalių organizacijos susirinkime, Nikaragvos, Grenados, Panamos ir Ekvadoro delegatai stačiai JAV akivaizdoje pikta pasmerkė reakcinius režimus Lotynų Amerikoje, pareikalavo atstatyti demokratiją, paleisti politinius kalinius, ypač pikta pasisakė prieš Čilės diktatorių Pinočeta. Be to, JAV ir reakcinių šalių delegatų akvaizdoje Nikaragva, Ekvadoras ir eilė kitų iškėlė klausimą, kad OAS organizacija būtų perorganizuota kryptimi proteguoti kontinento šalių nacionalinius interesus.

Anksčiau tokių dalykų nebūdavo. Būdavo taip, kaip diktodavo didysis šiaurės kaimynas. Dabar visiškai kitaip. Nenuostabu, kad Vašingtonas prez. Carterio įsakymu siunčia papildomai marinus į Guatanamo bazę, kariniai įsitvirtina Karibų jūros rajone. Vašingtonas jaučia, kad tame rajone ir visoje Lotynų Amerikoje nesaugu, išskiriant tik tokias saleles kaip Čilė, Urugvajus, Paragvajus ir dar kita kuri.

Ir socialdemokratams pradeda galvoti

Senosios kartos lietuviai atsimesna socialdemokratų II Internacionalą, Pirmo pasaulinio karo išvakarėse sumindžiusį proletariato solidarumo principą ir tarptautinės darbininkų klasės bendrą reikalą išdavusių buržuazijai. Atsimesna, kaip Internacionalo galva K. Kautskis su Internacionalo leitenantais nuėjo į buržuazijos politinę stovyklą, sukėlusią Pirmąjį pasaulinį karą. Drauge su Kautskiu ir jo leitenantais tada nuėjo ir Lietuvos socialdemokratams, po karo išvien su buržuazija kūrė buržuazinę Lietuvą ir per visus buržuazijos valdymo metus kaišioje koją aktyvesnėms darbininkų profsąjungoms ir šiaip sąjudžiams bei organizacijoms.

Dabar socialdemokratams kaip ir nebėra. Vieni jų išsigimė į fašistus a la Italijos B. Musolinio socialdemokratams, antri pasivadinę gražiais darbininkams vardais (darbiečiai, socialistai...) atsisakė K. Markso mokslo ir linguoja lyg nendrės politinių vėjų pučiami, dar kiti nuėjo klasių bendradarbiavimo keliais ir paskendo oportunizmo liūne.

Tačiau tų išsigimusių socialdemokratų Internacionalas tebėra. Jam vadovauja nuosaikesnių buržuazinių šalių premjerai, visokie ministrai ir šiaip aukšto buržuazinio rango politikai. Darbininkų atstovų Internacionalas nėra. O jeigu ir yra, tai tik dėl žmonių akių, kaip kad Londone lietuvių dipukų vilčinskių atstovas.

Pasaulyje vyksta socialinė revoliucija, ant viso Žemės kamuolio pučia socialistiniai vėjai, silpnų tautų ir darbo žmonių akys nukreiptos į darbo žmonių žemę Tarybų Sąjungą ir visą socialistinį pasaulį—socialistinių šalių sandraugą. Ne vieną buržuazinę politiką, taipgi ir socialdemokratų Internacionalo vadovus, verčia galvoti kur link žmonija krypta.

Tai faktas. Neseniai socialdemokratų Internacionalo nusiginklavimo reikalams komisija lankėsi Maskvoje, kur su pačiu L. Brežnevu turėjo ilgą pasitarimą, ko anksčiau nėra buvę. Arba, neseniai įvykusiame Internacionalo biuro susirinkime Portugalijoje, Estoril mieste, biuras vienbalsiai pasisakė, jog JAV senatas be atidėliojo privalo ratifikuoti SALT II sutartį ir atidaryti derybas dėl SALT III sutarties. Biuras užgrybė

2

MELUOJA IR GALO NEPASLEPIA

Klerikalai ir reorgų plauko reakciniai nacionalistai čia Amerikoje susiriesdami tvirtina, kad Lietuvoje nėra religinės laisvės, kad tikintieji terorizuojami, kunigai bijo išeiti iš klebonijų, vyskupai gyvena uždaryti. Girdi, lankančius bažnyčias saugumas seka, valdžia diskriminuoja.

Kad Lietuvoje klebonai ir kunigai neturi tokios laisvės ir privilegijų, kokias turėjo buržuazijos valdymo metais, galima sutikti. Bet kad ten nėra religinės laisvės, tai daugiau kaip melas. Kad tai melas, gali pasakyti kiekvienas, kuris lankėsi Tarybų Lietuvoje, jeigu jis nenori meluoti. Matė ir atvirų bažnyčių, ir žmonių bažnyčiose niekieno netrukdomų poteriaujančių, o per atlaidus netgi perpildytas bažnyčias svieto. Be to, ne vienam teko susitikti su vienu kitu kunigu, pasišnekėti, gal ir taurelę išlenkti.

Necituosime kokio ateistinio ar pažangaus laikraščio, kad parodžius, jog Lietuvoje visiškai ne taip yra, kaip čia plepa apie religinę laisvę klerikalai ir reorgų plauko reakciniai nacionalistai.

Štai ką rašo kanadiečių klerikalų laikraštis "Tėviškės žiburiai" spalio 18 dienos laidoje, penktame puslapyje:

—Šių metų rugpjūčio 18 dieną—rašoma pranešime iš Lietuvos,—Telšių katedroje įvyko iškilmingos gedulo pamaldos už visus mirusius Telšių vyskupijos ganytojus. Pamaldų centrą tačiau sudarė vyskupo Pranciškaus Ramanausko, lietuvių tautos ir Bažnyčios didvyrio bei kankinio, mirties dvidešimtosios metinis. Iškilmėse dalyvavo trys Lietuvos vyskupai: vysk. Julijonas Steponavičius, vysk. Vincetas Sladkevičius ir vysk. Liudas Povilonis. Be vyskupo, buvo apie 60 kunigų iš įvairių Lietuvos vyskupijų. Koncelebracines šv. Mišias aukojo visi trys vyskupai ir apie dvi dešimtys kunigų atstovų, dekanų, prelatų ir kanauninkų. Gražioji Telšių katedra buvo pripildyta minios tikinčiųjų. Tokios šventės Telšiai nebuvo matę nuo Telšių vyskupijos ir šios parapijos įsteigimo pradžios.—

Na, ar tai nėra Lietuvoje religinės laisvės? Bet nereik tų baikų. Tas pats laikraštis—"Tėviškės žiburiai"—toje pačioje laidoje, bet jau kitame puslapyje remdamasis kažkur redaguojama "LKB Kronika" ašaroja, kad Lietuvoje religinei laisvei Sodoma ir Gomora.

Štai. Liepos 22 d. į Meškučių bažnyčią susirinko šimtai Eucharistijos Bičiulių. Per mišias priėmė

komunija susirikiavo eisenai nešti koplytstulpį pastatyti Kryžių kalne. Girdi, "eiseną visą laiką lydėjo milicijos ir saugumiečių mašinos. Maldininkus iš visų pusių fotografavo ir filmavo Saugumo darbuotojai. Keli vyrai buvo suimti, bet juos greitai paleido. Iš vieno atėmė išfotografuotą foto juostą."

To dar nepakanka. Panemunėje buvę dar "prasčiau", kai saugumiečiai bandė iš parapičių atimti pastatytą kryžių. Girdi, "įsitikinę, kad parapijiečiai nuo kryžiaus nepasitrauks, davė įsakymą milicijos darbuotojams. Priartėjus 'tvarkos saugotojams' prie kryžiaus, pajutome, kad jie girti. Jie iš karto ėmėsi smurto, buvo žiauriai stumdomi vaikai, mergaitės tampomos už plaukų, sukinėjamos rankos. Nuo tos žiaurios nakties praėjo visa savaitė, o vaikai dar nešioja mėlynės. Žmonės buvo griebiami ir jėga velkami į milicijos mašinas. Eugenija MIKULEVICIENĖ temdami milicijos pareigūnai spardė ir muše kumštėmis. Moterys ir vaikai pradėjo klykti..."

"Tėviškės žiburiai" meluoja ir galo nepaslepia. Penktame puslapyje rašo, kad Telšiuose iškilmes suvažiavo apie 60 kunigų, dalyvavo trys vyskupai, celebracines mišias aukojo, be jų trijų vyskupo, dar dvidešimt kunigų, dekanų, prelatų ir kanauninkų. Ir gražioji Telšių katedra buvo pripildyta minios tikinčiųjų. Tokios šventės, girdi, Telšiai nebuvo matę nuo Telšių vyskupijos ir šios parapijos įsteigimo pradžios. Tuo tarpu tame pačiame laikraščiame neryšiai trečiame puslapyje jau visai kas kita. Saugumiečiai su milicininkais prie kryžiaus stumdė vaikus, mergaites tampė už plaukų, sukinėjo joms rankas. Žmonės buvo griebiami ir jėga velkami į milicijos mašinas. Moterys ir vaikai klykė.

Sveikai galvoje, ar nebuvo tokios iškilmingos šventės Telšiuose, kokios Telšiai nėra matę, ar prie kryžiaus nebuvo žmonių griebimo ir vilkimo į milicijos mašinas, tampymo už plaukų, rankų sukėnėjimo ir klykimo! Kur nors čia "Tėviškės žiburiai" pamelavo.

J. Žalukas

—Kongrese kyla sumanymas įvesti vadinamą VAT—pardavimo mokesčius ir sumažinti korporacijoms pajamų mokesčius. Jeigu šie mokesčiai būtų įvesti, tai 10 proc. gautos sumos už parduotą prekę reiktų mokėti valdžiai.

kreipimasi į nepriklausomas Afrikos šalis, kad politiškai ir ekonomiškai kovotų prieš rasistinę Pietų Afriką, užgrybė rezoliuciją, reiškiančią solidarumą Zimbabve (Rodezijos), Namibia ir Pietų Afrikos tautoms, kovojančioms už nepriklausomybę. Biuras rezoliucija sveikino Internacionalo komisiją nusiginklavimo reikalams už susitikimą su Brežnevu.

Po susirinkimo Vakarų Vokietijos socialdemokratų lyderis Willy Brandt spaudos konferencijoje papasakojo, kad jo įsitikinimu Palestina išlaisvinti organizacija yra vienatinė jėga kovojanti už taiką Vidurio Rytuose. Po jo toje pačioje spaudos konferencijoje Austrijos kancleris Bruno Kreisky pažymėjo, kad pasaulio tautų dauguma palestiniečių organizaciją pripažįsta, ir su ja nesiskaityti yra nesąmonė.

Tačiau prašosi klausimas, ar socialdemokratų Internacionalas laikysis šiuo rezoliucijų ir nuomonių. Ar neapsivers ragožiumi, jeigu pasaulyje papūs kitoki politiniai vėjai? Bet nūdien šie ju pasisakymai ir rezoliucijos, reikia laikyti pozityviais reiškiniais. Eiliniai socialdemokratams į tai turėtų atkreipti dėmesį.

Į tai turėtų atkreipti dėmesį ir Amerikos senosios kartos baigiantys išnykti socialdemokratams ir su jais keli dybukai, prilipę prie socialdemokrato P. Grigaičio paliktą "Naujienu". Turėtų prasikrapštyti akis ir pamatyti, kad tas jų laikraštis labai toli nuo socialdemokratų Internacionalo, pradedančio galvoti.

Vilnis, lapkričio 29

IŠTIKIMYBĖ INTERNACIONALINEI KOVAI

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

Vienija nusiginklavimas

Pažangiam JAV lietuvių judėjime Vincas Andrulis (1890-1972) išvarė gilią vagą. Jis kartu su kitais kovos draugais Čikagoje įsteigė lietuvių laikraštį "Vilnis" ir iki mirties jį redagavo. V. Andrulis dalyvavo steigiamajame JAV komunistų partijos suvažiavime, kuris prieš 60 metų įvyko Čikagoje. Nuoširdus ir nepalaužiamas Tarybų Sąjungos bičiulis, nuoseklus kovotojas prieš imperialistinę reakciją, fašizmą, prieš karą, jis visą sąmoningą gyvenimą paskyrė revoliuciniam darbininkų klasės reikalui.

V. Andrulis buvo didelis Tarybų Lietuvos draugas, plačiai populiarinęs socializmo pažangą, gimtojo krašto pasiekimus. Jo atminimas Tarybų Lietuvoje įamžintas ir toliau įamžinamas. Neseniai "Minties" leidykla išleido V. Andrulio raštų knygą "Didis pašaukimas".

Si knyga pratęsė pažintį su pažangiųjų užsienio lietuvių veikla. Tarybų Lietuvoje jau nemaža išleista jų knygų apie pažangią išeiiviją. Šiais metais "Minties" leidykla išleido arba leidžia keturias knygas apie pažangiuosius Amerikos lietuvius. Tai jau minėta V. Andrulio raštų knyga, J. Milerio-Dzūkelių "Metai ir bendražygiai", P. Ventos prisiiminimai "Diena stipresnė už naktį" ir L. Petkevičienės studija "Didvyriškos kovos avangarda". Pastarojoje nagrinėjama JAV lietuvių komunistų veiklos istorija. Ruošiama spaudai V. Petrikos knyga "Pažangiosios kultūros baro-se". Šios knygos—tai pagarbą pažangiųjų tautiečių nuopelnams ir įnašą į mūsų socialistinę kultūrą.

Vincas Andrulis 1911 m., kartu su daugeliu kitų Stakliškių apylinkės varguolių, išvyko į Ameriką darbo ir duonos ieškoti. Dirbdamas Pensilvanijos valstijos Hazletono apylinkės anglies kasyklose, jis išitraukė į vietos lietuvių socialistų kuopą, užmezgė ryšius su "Keleivio", "Laisvės" ir "Kovos" redakcijomis. Nuo to laiko ir pradėjo bendradarbiauti šiuose laikraščiuose, aktyviai reikšintis JAV lietuvių darbininkų profesinių sąjungų skyriuose. Daug reikšmės V. Andrulio pasaulėžiūrai formuoti turėjo jo nuolatiniai ryšiai su Lorencu, Bostono apylinkėse dirbusiais lietuviams tekstilinkais. Jų ten buvo keli tūkstančiai.

Kai 1916 m. į JAV atvyko V. Kapsukas, jis kartu su L. Prūseika paskatino V. Andrulį tapti nuolatinio Lietuvių socialistų sąjungos spaudos bendradarbiu, siekti išsilavinimo. Draugu patarimas atvedė Vincą Andrulį į Valparaiso universitetą. Tuo metu universitete mokėsi keletas lietuvių darbininkų, tarp jų ir A. Bimba.

Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui, JAV proletariato eilėse vyko smarkus revoliucinis pakilimas, apėmęs ir plačiasias imigrantų gretas. Kapitalistai išskėlė vadinamąją darbo ir kapitalo "vienybę". Darbo ir kapitalo vienybės deklaravimas tai tepalas, kuriuo Amerikos kapitalistai nori užtepti proletariato žaizdą.—rašė 1919 m. V. Andrulis laikraštyje "Mūsų tiesa".

1920 m. JAV siautėjo teisingumo ministro Palmerio reakcija. Kalėdėms kimšte buvo prikimšti žmoniai. Tarp jų ir V. Andrulis. Po kelių savičių išleido. Vėliau ne kartą vėl buvo areštuojamas, kaltinamas "subversyvine" (griaunamąja) veikla.

Vilnis, lapkričio 29

V. ANDRULIS

Užgrobus valdžią Vokietijoje nacistams, imperialistų žvilgsniai nukrypo Tarybų Sąjungos link. "Visi darbininkai ir visi karo priešai privalo vienyti į bendrą frontą prieš karą ir fašizmą. Reikia . . . ginti Tarybų Sąjungą nuo imperialistinio užpuolimo".—rašo jis 1934 m.

Sutapatindamas fašizmą su karu, jis pabrėžė, kad fašizmo išgalėjimas kai kuriose imperialistinėse valstybėse suskaldė pasaulį į du priešingus frontus. Demokratinėjų jėgų ir fašizmo kova reiškiasi visur. Ispanijos pilietinis karas, rašė V. Andrulis, tapo ne vien tik ispanų reikalas, visos pažangiosios žmonijos reikalas.

Redaguodamas "Vilnį", V. Andrulis plačiai informavo savo skaitytojus apie Tarybų valdžios atkūrimą Lietuvoje, JAV lietuvių dešiniųjų socialistų mėginimus idealizuoti Lietuvos reakcijos likučius, kurie veikė prieš Tarybų valdžią. Tada visos reakcinės JAV lietuvių politinės grupuotės užmiršo tarpusavio vaidus ir pradėjo veikti išvien prieš Tarybų valdžią Lietuvoje.

Rašydamas apie karinius nusikaltėlius, padėjusius hitlerininkams žudyti žmones Lietuvoje ir pabėgusiems į Ameriką, V. Andrulis reikalavo išduoti juos Tarybų Lietuvai, kad jie čia atsakytų už savo kruvinus darbus.

Straipsnyje "Palydovas ir JAV užsienio politika" ("Vilnis", 1957 m.) autorius taikliai pastebė: "Jeigu JAV užsienio politikos vykdytojai būtų stengęsi susitarti su TSRS ir kitoms šalim sugyventi taikiai, o mažiau mėgintų ginklais visus viršyti, reikalai būtų kur kas geresni". Jaudina tuo metu V. Andrulį ir tai, kad Jungtinėse Valstijose atominę energiją kontroliuoja imperialistai, kurių profesija yra kariauti. Daug vietos savo straipsniuose autorius skyrė "šaltajam karui" ir ragino pažangiuosius lietuvius negailėti pastangų istirpyti to karo ledus. Beje, vėliau, kai V. Andrulis jau nebuvo tarp mūsų "šaltojo karo" ledai ėmė nesulaikomai tirpti.

V. Andrulį domino ir Amerikos padėtis. Jis neapkentė militarizmo, rasizmo, reakcijos, ragino remti JAV pažangiosios visuomenės kovą už taiką ir pažangą.

Neįmanoma suminėti visų darbo žmonėms aktualių klausimų, kurie nagrinėjami Vinco Andrulio raštų knygoje. Jis rašo paprastai, gerai žinodamas savo skaitytoją, jo sugebėjimus, interesų ratą, atsakydamas į svarbiausias dienos aktualijas. Publicistika sudaro didžiausią knygos dalį, nors apima toli gražu

Neseniai į Maskvą buvo atvykusi Socialistų internacionalo nusiginklavimo problemų darbo grupė. Joje buvo įtakingi socialistų internacionalui priklausančių partijų iš Suomijos, Austrijos, Prancūzijos, VFR, Niderlandų, Senegalo, Ispanijos, Venesuelos veikėjai, kuriems vadovavo Suomijos socialdemokratų partijos pirmininkas K. Sorsa. Svečius priėmė TSKP CK Generalinis Sekretorius, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Leonidas Brežnevas. Tarybų Sąjungos komunistai socialistų ir socialdemokratų dėmesį nusiginklavimui vertina teigiamai. Kaip pažymėjo Leonidas Brežnevas, TSKP ir toliau bus už dalykiškus kontaktus su socialistais ir socialdemokratais, už konstruktyvų dialogą su visomis kitomis demokratinėmis, taikingomis jėgomis.

Tokie kontaktai turi palankią dirvą, nes šiam dešimtmetyje gerokai sumažintas įtempimas, nugrumti "šaltojo karo" šalininkai. Helsinkio pasitarimo Baigiamasis aktas tapo taikaus sambūvio kodeksu ne tik Europos, bet ir kitų valstybių santykiuose. Sudarytos prielaidos svarbiems žingsniams ginklavimosi apribojimo, visų pirma strateginės ginkluotės apribojimo srityje. Ir Tarybų Sąjungos

komunistai, ir Socialistų internacionalas pripažino butinybę kuo greičiau ratifikuoti TSRS ir JAV Sutartį SALT-2 ir pradėti derybas dėl SALT-3, kad būtų užkirstas kelias branduolinio karo grėsmei. Ir komunistai, ir socialistai pripažino butinybę likviduoti kliūtis visiškam branduolinių ginklų bandymui ir jų platinimo uždraudimui.

Tačiau įtempimo mažinimo ir nusiginklavimo priešai nesudėjo ginklų, ir, jeigu jiems nebus duota atkirtis, gali paversti niekais visa, kas padaryta naudingo. Ginklavimosi varžybų kurstytojai dabar puoselėja planus paversti Vakarų Europą Amerikos ginklų starto aikšte, spekuliuodami vadinamąja "Tarybų Sąjungos grėsme". Užtat Vakarai ieško įvairiausių dingsčių, kad išvengtų realių susitarimų dėl nusiginklavimo.

L. Brežnevo susitikime su svečiais buvo pažymėta, kad TSKP užsienio politikos kurso pagrindas yra apginti įtempimo mažinimą, siekti pažangos nusiginklavimo srityje, plėsti ir gilinti taikų tarptautinį bendradarbiavimą. Lemiamą reikšmę pažangai nusiginklavimo srityje turi pasitikėjimo ir savitarpio supratimo klimato sudarymas, visų taikingųjų jėgų kova už nusiginklavimą. Apolinaras Sinkevičius

IŠ LIETUVOS

MIELAS DRAUGE STASYJONAI IR VISI VILNIEČIAI

Ką tik gavau "VILNIES" Nr. 21 ir 22, tad ėmiau rašyti Jums laišką. Kaip tik pas mus gražios, saulėtos "bobų vasaros" dienos, bet sėdžiu namie, vis kuo nors užimtas. Mano knyga "Po pasaulį pasidairius", kurią jau pernai atidaviau "Vagos" leidyklai, vis dar neišėjo. Užtruko dėl to, kad spaustuvė buvo labai užimta leidiniais, susijusiais su Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejumi. Dabar jau po jubiliejaus, tad tikiuosi netrukus tos knygos susilauksiu. Bet malonu, kad jau baigta spausdinti mielojo J. Milerio-Dzūkelių 12 lankų knyga "Metai ir bendražygiai". Jau mačiau tos knygos egzempliorių pas "Gimtojo krašto" redaktorių V. Reimerį, kurį šiomis dienomis aplankiau. Kaip žinote, kiek anksčiau išėjo V. Andrulio raštų rinkinys "Didis pašaukimas". Taigi, vis didėja pažangiųjų Amerikos lietuvių įnašas į Lietuvos knygų lobyną.

Leidžiamos pas mus ne vien pažangiečių knygos. Išleistas kelios įvairių rašytojų poezijos ir prozos knygos, jų tarpe J. Tysliavos eilėraščiai, K. Almėno romanai "Šienapiūtė" ir k. Dabar "Vagos" leidykla žada išleisti H. Radausko eilėraščių rinktinę.

Praėjęs mėnuo buvo turtingas visa eile įžymių rašytojų ir menininkų sukurtuvėmis. Jų šaunisiai

ne visą V. Andrulio publicistinį palikimą. Skaitytojas knygoje ras ir beletristinių vaizdelių—grožinės literatūros bandymų, kai kurių draugų atsiminimų apie V. Andrulį.

Pluoštas nuotraukų padeda geriau pažinti Vincą Andrulį—pažangų Amerikos lietuvių, JAV komunistą, visada buvusį ištikimą didžiajam savo pašaukimui.

Doc. Laurynas Kapočius

praskambėjo E. Mieželaičio 60-mečio ir K. Korsako 70-mečio jubiliejai, kuriuose man teko dalyvauti. Su Mieželaičiu bendraujame ir draugaujame nuo karo metų, kada jis, dar jaunutis poetas, pradėjo reikštis savo pirmaisiais rinkiniais. O su K. Korsaku bendrauju jau nuo 1925 metų, kada jis, dar 16 metų vaikas, jau reikšėsi savo rašiniais ir eilėraščiais įvairiuose žurnaluose. Dabar jis vienas įžymiausių lietuvių literatūros kritikų ir žinovų, profesorius, akademikas, daugelio poezijos rinkinių autorius.

Deja, buvo ir keletas skaudžių netekimų. Laidojome Amerikos lietuvių senajai kartai pažįstamą dainininką Antaną Sodeiką. Tikėjome už kelių mėnesių sveikinsią jį su 90 metų jubiliejumi, o jis taip staigiai numirė. Vietoje jubiliejaus išėjo laidotuvės. Ligi paskutinių gyvenimo dienų Sodeika nenustojo dirbęs—jis dėstė dainavimą Konservatorijoje.

Pasidalinęs šiomis keliomis naujienomis, linkiu Jums visiems sveikatos ir gerovės.

Justas Paleckis

Vilnius
1979.X.21

— Social Security patariamoji taryba nutarė pasiūlyti, kad pensininkai už pusę pensijos mokėtų kaip už pajamas mokesčius. Girdi, valstybės išdas gautų papildomai \$2 bilijonus pajamų.

— Amerikos slaugių asociacija sako, jog stinga mažiausia 100,000 slaugių ir priežastis yra ta, kad jų metinės algos vos apie \$13,000.

— JAV Komunistų partija pasiuntė Brazilijos kompartijos generaliniam sekretoriui Luis Carlos Prestes, pagal amnestiją grįžusį namo iš egzilės, sveikinimą. Linki sėkmės kovoje už demokratiją Brazilijoje.

Kauno senamiestyje.

V. Gulevičiaus nuotrauka

Kauno "Garbės ženklų" F. Dzeržinskio staklių gamyklos kolektyvas šiemet pagamins tikslųjų mašinų daugiau kaip už 21 milijoną rublių. Septyni įmonės gaminiai žymimi kokybės ženklu.

Nuotraukoje: prie konstruojamų naujų staklių gamos maketų (iš kairės) inžinieriai konstruktoriai A. Gyltė, L. Luckus ir R. Juškevičius.

A. Sabaliausko nuotrauka

VAIKŲ KNYGOS ŠVENTĖ

Sakiečiai knygos bičiuliai drauge su rajono liaudies švietimo skyriumi surengė vaikų knygos šventę— "Mes—laimingiausi vaikai pasauly—vaikai". Ji buvo skirta Tarptautiniams vaikų metams. Ta proga Sakiuose apsilankė rašytojas V. Petkevičius ir Lietuvos TSR nusipelnusi artistė M. Rasteikaitė, kuri skaitė jo kūrinius.

STALUI PAPUOŠTI

Aštunti metai Panevėžio "Ekranų" gamykloje veikia kristolo gaminių beras. Per tą laiką panevėziečių produkcija pelnė didelę vartotojų paklausą ne tik respublikoje, bet ir toli už jo ribų. Mielai perkamos įvairios vazos gėlėms, stalui serviruoti stiklinės, padėklai, sviestinės, peleninės, taurelės.

PIEŠIA VAIKAI

Vilniuje Dailės parodų rūmuose vyksta tarptautinė vaikų piešinių paroda. Ji surengta Lietuvos draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos iniciatyva Tarptautinių vaikų metų proga. Eksponuojama apie pusantro šimto spalvotų piešinių, gautų iš 21 pasaulio šalies.

4

K. BŪGOS GIMTADIENIS

Spalio 26 d. Vilniuje, Lietuvos TSR meno darbuotojų rūmuose, įvyko išmaus lietuvių kalbininko profesoriaus Kazimiero Bugos gimimo 100-ųjų metinių minėjimas. Į Baltąją salę susirinko mokslininkai, aukštųjų mokyklų darbuotojai, visuomenės atstovai.

Į minėjimą atvyko Lietuvos KP Centro Komiteto sekretorius L. Sepetys, respublikos Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas A. Cesnavičius, respublikos Mokslų Akademijos prezidentas J. Matulis, kiti vadovaujantys partiniai ir tarybiniai darbuotojai.

100 pedagogų

KAPSUKAS. Pokario metais buržuaziniai nacionalistai Dzūkijoje rūsčiai nužudė teisingo žodžio skleidėją mokytoją O. Sukackienę. Jos vardas buvo suteiktas Kapsuko pedagoginei mokyklai, kurią ši patriotė buvo baigusi.

Kiekvienais metais O. Sukackienės pedagoginė mokykla baigia būrys jaunų pedagogų. Šiais metais mokykla į gyvenimą palydėjo 100 jaunų mokyklų ir vaikų darželių specialistų.

Kaimo romantika ir komfortas

Silutės rajono TSKP XXV suvažiavimo tarybiniam ūkyje svečių niekad netrūksta. Jie atvyksta pasigrožėti centrine Juknaičių gyvenvietė, žalumoje skendinčiais originalios architektūros vieno ir dviejų aukštų namais, aprūpintais visais šiuolaikiniais patogumais, pavyzdinčiai tvarkomomis sodybomis, ir tarp jų nusidriekusiomis erdviomis alėjomis...

— Kiekvienas mūsų darbininkas per metus vidutiniškai pagamina produkcijos už dešimt tūkstančių rublių,—sako ūkio direktorius, respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas Zigmas Dokšas.—Bemaž trečdalis šios sumos uždarbio sugrįžta į juknaitiškių asmeninį biudžetą. Todėl žmonės gyvena pasiturinčiai: perka automobilius, moderniausias baldus ir naujausias buitines technikas, stosi nuosavus namus. Kiekvienam darbininkui, panorusiam įsigyti nuosavą sodybą, ūkis negražinamai padengia žymią dalį išlaidų, padeda parsigabenti statybines medžiagas.

Naujais visuomeniniais pastatais kasmet turtėja ir tarybinis ūkis. Statyboms skiriamos solidžios lėšos: ūkis kasmet gauna apie milijoną rublių pelno, naudojami ilgalaikiais valstybės kreditais.

Vien pastaraisiais metais Juknaičiuose iškilo prekybos-buities kompleksas, vidurinė mokykla, vaikų lopšelis-darželis, ambulatorija, viešbutis. Erdvių kultūros namų scenoje, be išradingų vietos savi-veiklininkų, dažnai koncertuoja respublikoje pagarsėję meno meistrai, ansambliai, atvyksta teatrų trupės. Z. Dokšas pastebi, kad ūkio žemdirbiai kultūrinėms priemonėms dabar išleidžia daugiau, negu kai kurie miestiečiai. Švenčių dienomis darbininkai iškylauja į gamtą, vyksta į turistines keliones po plačią šalį, poilsio vietas, žvejoja ar medžioja, puošia namų aplinką.

Pasirinkti tinkamiausią sodybos apželdinimo projektą, sukurti savitą interjerą ar eksterjerą gyventojams padeda ūkio architektas E. Vičius. O Vilniaus Dailės instituto auklėtiniai Stasys ir Lida Kuzmos, neseniai įsikūrę Juknaičiuose, dekoratyvinėmis skulptūromis dabina ne tik ūkio panoramą. Jie supažindina žmones su šiuolaikinio meno

kryptimis, padeda atsirinkti vertingiausius kūrinius asmeninėms paveikslų, medžio drožinių, keramikos ir gintaro dirbinių kolekcijoms, moko vaikus giliau pažvelgti į meno pasaulį.

Be Silutės rajono vaikų muzikos mokyklos filialo, Juknaičiuose duris atvėrė vaikų dailės mokykla. Jos pedagogai—jaunieji ūkio dailininkai.

Ant ūkio direktoriaus Z. Dokšo stalo gulį naujas unikalus projektas. Jame pavaizduotas naujas architektūrinis ansamblis, vadinamasis sveikatingumo kompleksas. Originaliame pastate bus įkurta profilaktoriumas, žiemos sodas su vandens baseiniais, akvariumai su dekoratyvinėmis žuvimis, moterų ir vyrų klubai. Pažymėdami Tarptautinius vaikų metus, projektuotojai numatė jame įrengti pasakų kampeles mažiesiems Juknaičių gyventojams.

Alf. Pipiras

RENKAMI KALBOS TURTAI

Vasarą alytiškiai kraštotyrininkai užrašė 361 vietovardį ir 418 senųjų pravardžių. Nuširdžiai dirbo kalbos sekcijos pirmininkė E. Biliūtė, mokytojų kraštotyrininkų O. Bliadienės ir V. Lenkininko vadovaujamos ekspedicinės grupės. Surinkta kalbinė medžiaga tvarkoma ir bus perduota Lietuvių kalbos ir literatūros institutui.

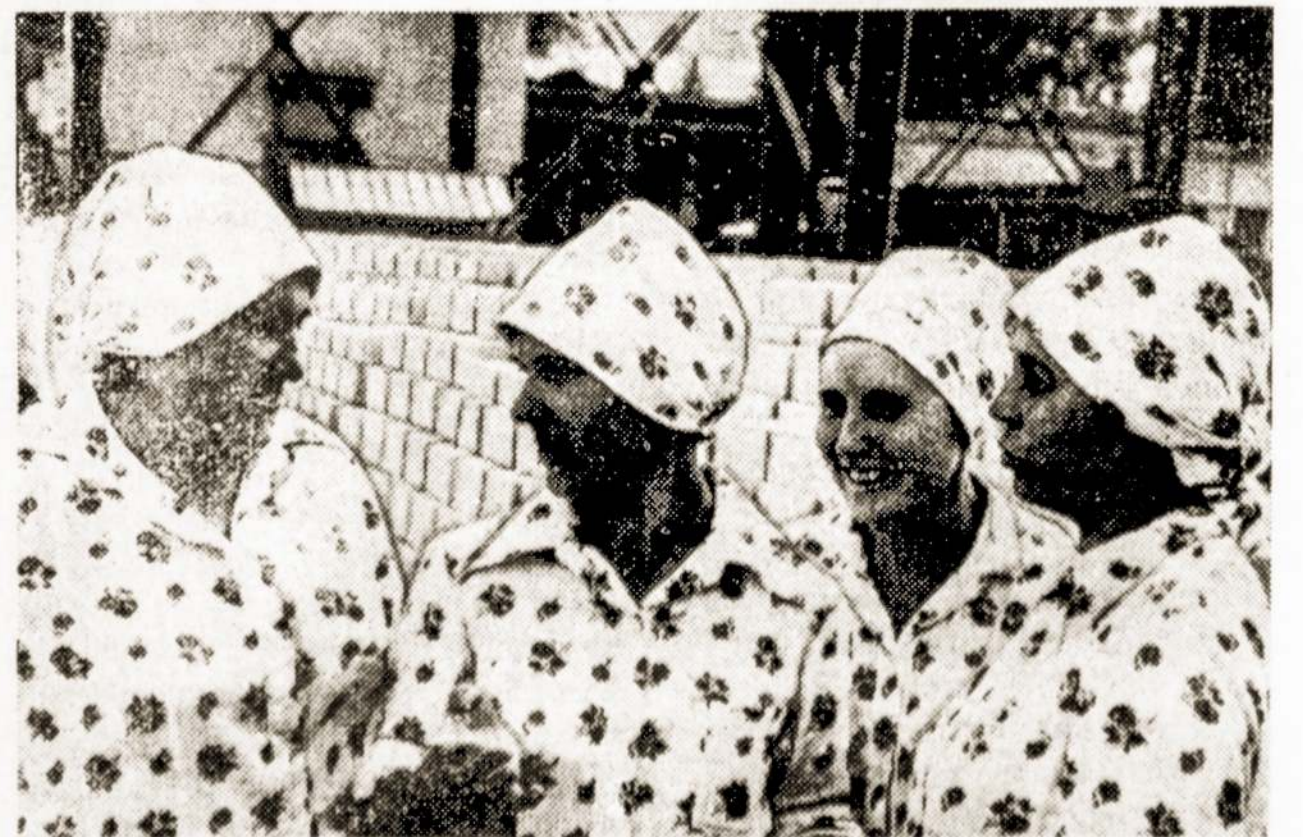
TVENKINIŲ DERLIUS

Alytaus rajono, Daugu žuvininkystės mašinos į respublikos sostinę išvežė eilinę siuntą karpių. Tvenkinių žuvis taip pat iškeliavo į Kauno, Alytaus, Lazdijų, Verėnos, Druskininkų parduotuves.

Šiemet iš ūkio tvenkiniuose planuojama sugauti 2,700 centnerių prekinį karpių.

SAJUNGINIO KONKURSO LAUREATAS

Įvairiuose sąjunginiuose konkursuose sėkmingai dalyvauja Lietuvos jaunieji atlikėjai. Neseniai Minske muzikantų, grojančių mediniais pučiamaisiais instrumentais, konkurse pirmąją vietą pelnė vilnietis fleitistas Valentinas Gelgotas.

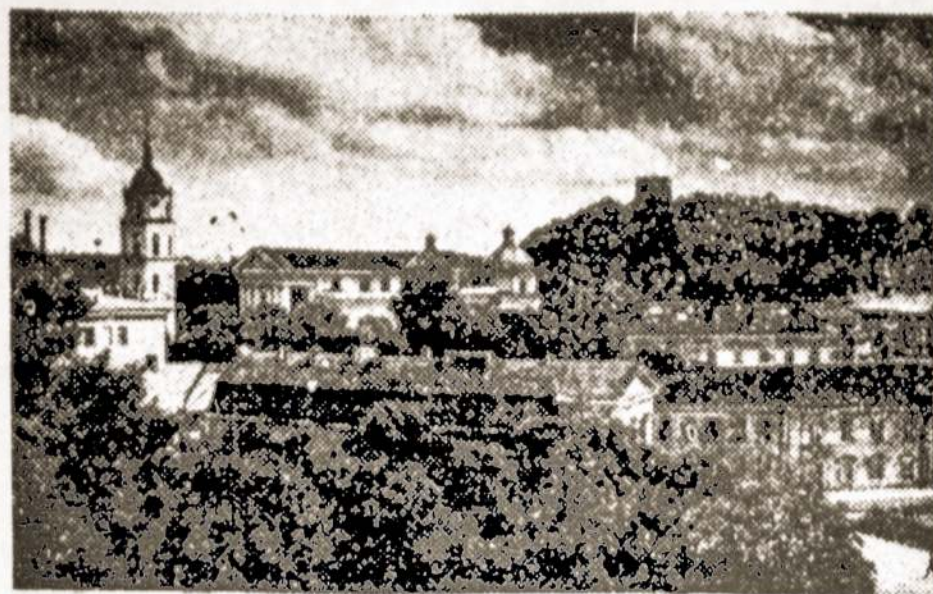

Daugiau kaip dešimt 60-ties butų namų galima pastatyti iš plytų, kurias nuo penkmečio pradžios virš plano pagamina Vilniaus silikatinių dirbinių gamybinio susivienijimo operatorė—presuotoja Ona Valinčiūtė, už įžymius nuopelnus socialistiniame lenktyniavime apdovanota 1979 metų Respublikine premija. Ji jau įvykdė dešimtojo penkmečio užduotį.

Nuotraukoje: geriausios Vilniaus silikatinių dirbinių gamybinio susivienijimo operatorės-presuotojos [iš kairės] A. Mažulienė, Respublikinės premijos laureatė O. Valinčiūtė, S. Junevičienė, V. Kazak.

A. Sabaliausko nuotrauka
Vilnis, lapkričio 29

NAUJI VILNIAUS MŪRAI

Senoji Vilniaus kampelis

Naujas Vilniaus gyvenamasis rajonas

Seni vilniečiai sako, kad miestas Tarybų valdžios metais neatpažįtamai pasikeitė. Neatpažįstamai. Ką sutalpina šis žodis?

Sklaidant Didžiojo Tėvynės karo metų Vilniaus nuotraukas, matyti niūrūs vaizdai—griuvėsiai, griuvėsiai... Buvo sugriauta apie pusė miesto, gyventojų taip pat buvo sumažėję per pusę.

Kaip pasikeitė respublikos sostinė per trisdešimt penkerius metus? Miestų statybos projektavimo instituto vyriausiojo inžinieriaus pavaduotojo Vaclovo Balčiūno lydimi, leiskimės į trumpą ekskursiją.

Per trisdešimt penkerius metus gyventojų Vilniuje padaugėjo keturis su puse karto. Daugumas jų gyvena butuose su visais komunaliniais patogumais. Tai naujų Antakalnio, Žirmūnų, Lazdynų, Karoliniškių, Viršuliškių, Baltupio rajonų, naujų Raudonosios Armijos prospektų, Naujosios Vilnios kvartalų gyventojai. Naujakuriai keliai į Šeškinės gyvenamąjį rajoną. Gerėja gyvenimo ir buities sąlygos ir senamiestyje. Be to, čia atgyja seni architektūros paminklai, jie pritaikomi šiandienos poreikiams.

Pokario metais Vilnius tapo stambiausiu pramonės centru. Štai vieno stambiausių pirmųjų Panerių pramonės rajono vietoje dar po

karo buvo pelkynai, perėjo pempės...

Išaugusiam mieste nutiesta šimtai kilometrų gatvių, transporto magistralių. Per Nerį pastatyti keturi nauji tiltai, per Vilnią—vienas. Atidarytas tiltas per Nerį ties Pedagoginiu institutu. Pradėtas statyti tiltas per Nerį ties Bukčiais.

Miesto centras keliai į dešinią Neries krantą. Čia jau veikia visuomeninis prekybos centras—universalinė parduotuvė, buities paslaugų rūmai, kitos įstaigos.

Išaugo daug naujų visuomeninių pastatų. Garsiausi jų—Operos ir baletų teatras, Sporto rūmai, "Gintaro", "Draugystės" ir "Turisto" viešbučiai. Miesto šiaurinėje dalyje statomas didelis modernus sveikatos miestelis, kuriame jau įsikūrė respublikinė vaikų ligoninė ir onkologinio dispenserio poliklinika. Šalia kyla Mokslų Akademijos instituto rūmai. Plečiasi studentų miestelis.

Visus naujus adresus sunku suminėti. O jie kaip ant delno matyti Vilniaus miesto generalinio plano makete. Matyti čia ir respublikos sostinės ateitis iki šimtmečio pabaigos.

Numatoma, kad ateinančiais metais Vilniuje gyvens jau pusė milijono žmonių. **Petras Sabulis**

ISTORIJA PRIMENA IR ISPEJA

Siemet—Tarpautiniai vaikų metai. Gal todėl kiekvienas atvykęs į Prahą būtina apsilanko muziejuje, kurio didelė ekspozicijos dalį sudaro vaikų piešiniai. Jų apie keturi tūkstančiai. Tie piešiniai—iš Terezino koncentracijos stovyklos, kuri buvo didžiausia Antrojo pasaulinio karo metais Čekijos teritorijoje. Joje kalėjo apie 140 tūkstančių žmonių iš visų Europos kraštų. Pektadaliui jų Terezinas buvo paskutinė gyvenimo stotelė.

Nuo 1941 iki 1945 metų šioje

Vilnis, lapkričio 29

koncentracijos stovykloje buvo laikoma apie 15 tūkstančių vaikų iš Čekijos ir Moravijos. Beveik visi maži kaliniai nesulaukė išvadavimo dienos. Bet liko daug jų piešinių, kurie vėliau buvo surinkti ir dabar yra unikali kolekcija. Negali nesijaudinti, kai susipažįsti su ja. Kai kuriuose piešiniuose—tragiški motyvai, žiuri Terezino koncentracijos stovyklos realybė: kalinių laidotuvės, fašistinių budelių egzekucijos, žvėriškas elgesys su suimtaisiais... Bet didžioji dalis piešinių—optimistiški, juose skaidri nuotaika.

Balandžio pabaigoje Varšuvoje vyko sesija "Vaikai Antrojo pasaulinio karo metais". Joje dalyvavo visuomenės atstovai, Pasipriešimo prieš fašizmą judėjimo dalyviai iš visų socialistinių šalių, taip pat Belgijos, Olandijos, Izraelio, Japonijos, JAV, kitų kapitalistinių valstybių atstovai. Sesijoje buvo pateikta daug faktų apie hitlerininkų nusikaltimus prieš jaunąją kartą Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Jugoslavijoje.

Fašistai okupuotuose kraštuose vykdė genocido politiką, skirstė vietinius gyventojus rasiniu atžvilgiu į "pilnaverčius" ir "nepilnaverčius".

Vadinamuosius "pilnaverčius" vaikus buvo nuspręsta suvokietinti. Iš tėvų, iš vaikų namų, mokyklų, per gaudynes nacistai grobė vaikus ir veždavo juos į skirstomas koncentracijos stovyklas. Ten buvo atliekami rasiniai tyrimai—tiksliai išmatuojamos atskiros kūno dalys, nustatoma plaukų, akių spalva, tiriami gabumai ir charakteris. Tuos vaikus, kurie atitikdavo nustatytus standartus, siųsdavo gilyn į Vokietiją. Jis turėjo pamiršti savo tėvus, tėvynę, gimtąją kalbą ir papildyti "grynosios rasės" gretas. Kad neįmanoma būtų rasti pagrobtajam vaikui, jam pakeisdavo pavardę, gimimo metus. Per šešerius fašistinės okupacijos metus tik iš Lenkijos germanizacijos tikslais buvo išvežta 200 tūkst. vaikų, po karo jų atgal begrižo tik šeštadalys.

1943 metų pradžioje Himleris išleido direktyvą, kurioje buvo pasakyta: "rasiniu požiūriu nepilnavertes mergaites ir berniukus reikia perduoti kaip mokinius į ūkines įmones koncentracijos stovyklose". Be to, buvo įsakyta organizuoti specialias stovyklas vaikams. Ir vienur, ir kitur buvo tas pats: pačiais rafinučiausiais metodais hitleriniai budeliai žudė "nepilnaverčius"—ir vaikus, ir suaugusius. Ne tik koncentracijos stovyklose. Dar 1942 metų gruodžio 16 dieną feldmaršalas Keitelis pasirašė įsakymą vermachto daliniams: "Armija kovoje prieš partizaninį judėjimą turi... teisę ir privalo taikyti, neišskiriant moterų ir vaikų, be jokių apribojimų, bet kurias priemones, jeigu tik jos efektingos..." Tos priemonės: kaimų sudeginimai, masiniai sušaudymai...

Trečiojo reicho vadeivos nesilaikė nei Hagos konvencijos, nei Vaikų teisių deklaracijos, priimtos dar 1923 metais Tautų lygoje.

Remiantis išlikusiais dokumentais, nustatyta, jog vien Lenkijoje fašistinio teroro aukomis hitlerinės okupacijos metu tapo 2.2 milijono vaikų, merginų ir vaikų iki aštuoniolikos metų. O dar kiek kitose šalyse?...

Tadien Terezino koncentracijos stovyklos kalinių darbų parodoje mačiau įvairių tautybių žmones—čekus, italus, vokiečius, ispanus... "Tai neturi pasikartoti!"—galėjai išskaityti jų akyse.

Mindaugas Milieška

NEISGALVOTI SUSITIKIMAI

ŠILINYTĖ—NUO ŠILO

—Aš Šilinytė, tai kas aš?—jau kelintą kartą klausė viešnia, tačiau mano ausims klausimas buvo toks neįprastas, kad ilgai nesuvokiau, ko ji, ši moteris, gimusi ir užaugusi Jungtinėse Amerikos Valstijose ieško. Negi jai geriau už mane nežinoti, kas Ji. Kad Šilinytė, tai gerai, bet vistiek, iš kur, pirmą kartą ją regėdamas, galiu pasakyti, kas ji. Moteris? Taip. Amerikos lietuvė? Irgi taip. Labai geras žmogus? Gal. O ji vis lipo su tuo klausimu kaip musė prie medaus: aš Šilinytė—tai kas aš?

Ir staiga... suosė miškas, iškėlęs į dangų aukštas laibais kamienais pušis, skarotas, nepaprastai žalias ir pauksmingas egles. E-gė, pasidžiaugiau suvokęs, kad ši moteris anaipol ne šiaip sau užsispyrė. Anksčiau lankėsi Lietuvoje, daug žvalgėsi, žiūrėjo, o dabar va jau neužtenka regėti. Jai prireikė išsiaiškinti savo pavardės kilmę.

—O!—džiugiai pradėjau.—Jūs, ponija—miškų karalaitė. Daug kur Lietuvoje spygliuočių miškus vadina šilais. Nuo to—Šilinytė!

—Aš iš miško?—suprato mane viešnia.

—Taip, iš Lietuvos miško. Ir ko gero nuo Marcinkonių. To krašto gyventojus ir dabar vadina šiliniai. Marcinkonys, Zevynos, Kabečiai, Sklėriai, Musteika, Puvocičiai, Mančegerė... Tai vis šilinių kaimai. Ir jų ten kelios dešimtys.

—Dabar aš žinau, kas aš,—pasakė viešnia. Ir mes išsiskyrėme, palikę vienas antrą kitiems susitikimams. Tačiau man kažkodėl pasirodė, kad toks jos ieškojimas visgi reikšmingas. Ak, Lietuva, Lietuvėle, Tave dar kilnos, minės, sieksis prie tavęs net ir tie, kas seniai bus užmiršę lietuvišką žodį. Argi jie nepanorės, kaip kad Šilinytė žino-

ti—kas Aš. Ir iš jų suamerikonintu pavardžių tiesa, tik atmintyje vėl atsiras ilgesnės, lietuviškai gražios ir skambios pavardės su Nemuno krašto kvapais. Gal išgirs jie šilą, kaip kad pavardėje Šilinytė, gal atras kitus medžius, jei savęs ieškos, sakysime, Karklytė arba, sakysime, Pušinytė. Ne, nemiršta žmoguje Lietuva kartu su užmirštu lietuvišku žodžiu. Tokį žmogų dar vis lydi žvaigždės, kurios apšviendamos jo Aš, rodo kelią į bočių, į prabočių šalį—į Lietuvą. Ir aš džiaugiuosi, bet tik taip, kad negaliu šio džiaugsmo išreikšti balsu—džiaugiuosi tyliai, susimastęs, be to erdvės krūtinėje, galvodamas apie nedidelės Lietuvos kelius, kuriais ji taip gausiai apdalijo kone visą pasaulį. Tai vargo Lietuvos, tai karų kryžkelių Lietuvos tokia dalis. **Pranas Karlonas**

RYŠIŲ KOMPLEKSAS UTENOJE

Didžiausias respublikoje rajoninis ryšių kompleksas pastatytas Utenoje. Jį sudaro miesto centre iškilę trys tarpusavyje sujungti 3-4 aukštų originalios architektūros korpusai.

TONOS KONDITERIJOS GAMINIŲ

Vilniaus "Pergalės" konditerijos pagrindiniuose fabriko cehuose—irisų, šokolado ir miltinių konditerijos gaminių—per devynius šių metų mėnesius pagamino 14,100 tonų saldumynų. Tai 190 tonų daugiau, negu buvo numatyta plane ir apie 600 tonų daugiau, negu buvo pagaminta pernai per tą patį laikotarpį. 43 rūšys konditerijos gaminių žymimi valstybinio kokybės ženklu.

Detroit, Mich.

LAUKIAME

Lapkričio 4 d. labai gražus būrys moterų susirinko ir turėjo balių. Maureen Smith, žmona Kenny Smith, laukia mažiuko vaikelio, kuris turi pasirodyti šiame pasaulyje gruodžio mėn. Kenny Smith yra sūnus mūsų muzikės Stella Smith ir klubo vice-pirmininko John Smith. Maureen susilaukė gražių dovanų, o mes visi laukiame naujo pileičio.

SVEIKINAME

Važinėdama po Detroitą laikraščiu reikalais, sužinojau jog mūsų geras draugas darbuotojas John Butkus, gyv. 15857 Collingham, Detroit, lapkričio 20 d. minė savo 92 metų sukaktį. Jo dukrelė Marilyn, pas kurią jis gyvena, jį gražiai prižiūri.

Aplankiau gerus pažangiečius Bill Akialį ir Anna Jakshis. Sužinojau, kad Bill Akialis rugsėjo 8 d. sulaukė 94 metų amžiaus. Jo draugė Anna Jakshis savo gimtadienį minės gruodžio 24 d. Abu draugai priklauso prie Detroito Lietuvių klubo, LLD 52 kp., o Anna yra ir Moterų Pažangos klubo narė. Gaila, kad neturi mašinos ir labai sunku atvažiuoti į susirinkimus. Būtų gera, kad draugai juos aplankytų: 132 E. Grixdale, Detroit, Jiems nuobudu ir draugai juos tikrai pralinksmintų. Visus tris sveikinu su gimtadieniais.

SERGA

Kitas pažangietis ir "Vilnies" skaitytojas John Paul yra poilsio namuose. Jo šeimininkė Maggie Pangonis sakė, kad tuose namuose jis jau keturi mėnesiai. Gaila, kad geri draugai sensta ir yra kankinami visokių ligų.

MIRĖ

Mirė Detroito Lietuvių Klubo senas narys Kazys Yankevičius, sulaukęs 93 metų. Jis gyveno poilsio namuose. Neturėjo giminių, tad laidotuves tvarkė Yolanda Bauža Zaparackienė. Ji per daug metų prižiūrėjo velionį ir gražiai jį palaidojo. Buvo pašarvotas Bauža laidotuvių namuose ir palaidotas lapkričio 13 d. su Švento Antano bažnytinėmis apeigomis Švento Kryžiaus kapinėse.

BINGHAMTON, N. Y.

Spalio 7 d. staiga mirė Jono Vaičekausko dukra Viktorija Sasuta. Ji mirė nuo širdies priepuolio. Iš ryto su šeima dar papusryčiavo, o kitos dienos 5 val. rytą jau nebeatgavo kvapo.

Viktorija buvo mokytoja ir labai mėgo šį darbą. Mokytojavo Vestale, N. Y., High School. Buvo pasiryžus dar vienerius metus mokytojauti, bet nebuvo taip lemta.

Dideliame nuliūdime paliko savo tėvą Joną Vaičekauską, vyrą Petrą Sasutą, dukrą Kathy Rohlef, Zentą Ray ir tris anūkes—Andriją, Keren ir Krisin, brolių Brainį ir brolienę Silviją Vaičekauskus, jų 3 sūnus ir 2 dukras tetul Viktoriją Wolker ir pussešerę Helen Wižę.

Koplyčioje velionės karstas nebuvo atidarytas, nes ligoninėje buvo labai supiaustyta. Tarp gražių gėlių buketų tebuvo teistatytas jos paveikslas.

Spalio 12 dieną buvo palaidota Riverhurst kapinėse, Endickott, N. Y. Vėlionės tėvas Jonas Vaičekauskas jos atminimui parašė šias eiles:

Miela mano dukrele,
Mano širdį užgavai,
Kad užmerkei mielas akis,
Tu negirdi, nematai.

Telefonas man užgeso,
Nebešauksi pusryčiauti,
Jau užmerkei mielas akis,
Niekados nebešauksi pietauti.

Palikai savo mokinius,
Kurie laukė ant estrados,
Kad užgirdus tavo mokso.
6 Nebesulauks jau niekados.

Lapkričio 7 d. mirė visiems gerai žinomas daktaras Povilas Sepetys, sulaukęs 62 m. amžiaus. Mirė Providence ligoninėje. Jis sirgo vėžio liga, bet mirė nuo plaučių uždegimo. Buvo pašarvotas Charles Step laidotuvių koplyčioje. Laidotuvės įvyko lapkričio 12 d. su St. Paul American Lutheran bažnytinėmis apeigomis ir palaidotas Grandlawn kapinėse. Paliko dideliame nuliūdime žmoną Vandą, vaikučius Arvydą, Astą ir Manvydą ir daug giminių bei draugų.

LINKSMAS LOŠIMAS

Detroito LDS bowleriai lapkričio 3 d. turėjo linksma lošimą. Jis buvo linksmas todėl, kad bowleriai lošė ne taip kaip visi, bet su visokiais juokais; mėtė bolę tarp kojų, atsisėdavo su maišais ant galvos ir t. t. Po lošimo visi suvažiavo į Detroito Lietuvių klubą, kur buvo gražus spagheti balius. Svetainė buvo gražiai išpuosta prie lubų raudonom juostom, visi stalai raudonai ir baltai apdengti, ant stalų degė žvakės ir gulėjo raudonos servetėlės. Išpuošė Tony ir Bertha Rye, Judy Rye Miller, Beverly Rye Olin ir Diana Rye. Sis komitetas su pagalba Walter ir George Olin, Janice ir Mary Ann Brazas, Karen Arndt, Alfons ir Emina Rye tvarkė ir virtuvę.

Spagheti pietums aukojo grybus Minnie ir Chuck Tvaska, butelius laimėjimams aukojo Al ir Emma Rye ir Antonette ir Cassy Garelis. Vakarienis metu buvo muzika, kuri vėliau grojo šokiams. Tą muziką sutvarkė Kęstutis Garelis su Tony ir Alfons Rye. Buvo gražus vakaras. LDS bowleriams liko gero pelno.

FILMAI

Lapkričio 11 d. buvo LDS 21 kp. susirinkimas, kurį gražiai pravedė pirmininkas Alfons Rye. Po susirinkimo buvo Moterų Pažangos klubo susirinkimas, kurį pravedė pirmininkė Anna Daukus. Po susirinkimų LDS 21 kp. patiekė pietus. Visiems gerai pavalgus ir pasidraugavus, Servit Gugas rodė savo susuktą filmą apie Tarybų Lietuvą. Servitas, LDS prezidentas, aplanko Tarybų Lietuvą ir susuka filmus. Filmas spalvotas ir įdomus. Kitos kolonijos galėtų jį pakviesti ir tą filmą pamatyti.

Turėjome ir staigmeną. Į Detroito Lietuvių klubą iš Washingtono atvažiavo Tarybų Sąjungos konsulas Edmundas Juškys. Tai buvo Detroito pirmas apsilankymas. Gerb. Juškys dalyvavo Detroito Amerikos Sovietų Draugystės rengime Ukrainiečių salėje, Dearborne. Ten buvo apvaikščiojimas 62 metų Spalio Revoliucijos sukakties.

Klubiečiai gerb. svečią maloniai priėmė. Pasikalbėjo, susipažino. Gerb. Juškys apėjo Detroitą lapkričio 12 d. Buvo malonu jį matyti.

Stefanija

"Vilnies" direkcijos tarimai

Lapkričio 3 d. įvyko "Vilnies" bendrovės direktorių tarybos posėdis, kuriame dalyvavo visi nariai, išskyrus V. Urbikienę. Posėdį atidarė ir tvarką vedė direkcijos pirm. Jonas Copin. Sekr. J. Marazienė perskaitė praeito posėdžio protokolą, kuris buvo priimtas, kaip skaitytas.

Administratorė Mary Grager davė raportą ir pareiškė, kad sekretorei raporto kopijų neparuoš. Susirinkusieji buvo priešingi ir nutarė, kad raporto kopiją turi gauti ir prot. sekretorė. Šiaip jos raportas priimtas.

Redakcijos raportą davė S. J. Jokubka, kad viskas kol kas eina sklandžiai, J. Marazienė jau praeitame posėdyje pareiškė, kad namuose turi ligonį, kurį vieną nevisuomet galima palikti, negalinti toliau tris dienas dirbti paruošimui laikraščio. Ji pasižadėjo prirengti tik Čikagos žinias. Tą darbą ji pasižadėjo atlikti už vienos dienos atlyginimą. O administratorė pasižadėjo pati paruošti skelbimus, mirusių prisiminimus ir t. t. . . .

Nutarta nuo lapkričio pradžios mokėti F. Vaitkui už darbo valandą po \$3.50 ir \$10 už patarnavimą automašina. Iki šiol Vaitkus talkininkavo ir neėmė atlyginimo.

Jonas Feiza pažadėjo mokintis laikraštį paruošti spaudai.

Juozas Budris posėdyje įteikė \$100 "Vilniai" paramos ir ragino kitus jį pasekti.

Sekantis posėdis bus gruodžio 1 d., 1 val. popiet, "Vilnies" salėje. Prašau visus būtinai atsilankyti.

Sekr. J. M-nė

Vokietija

MIRĖ ALBERT ANNIES

Albert Annies, Nemuno Krašto žurnalo atsakingasis redaktorius, po sunkios ir ilgos ligos mirė rugpjūčio 9 d. Mirė dar gana jaunas—tik 60 metų amžiaus sulaukęs.

Velionis plačiai reiškėsi lietuviškoje veikloje: redagavo žurnalą, rengė lietuvių tautodailės parodas ir pan. Daugiausia laiko skyrė Nemuno Kraštui, kuris įžengė į 16-uosius metus ir buvo vienas iš puošniausių leidinių išeivijoje. Koks bus žurnalo likimas, tuo tarpu nežinoma. Siemet pasirodė du to žurnalo numeriai (jis ėjo kas du mėnesiai). Prieš karą velionis dirbo vokiškuose ir lietuviškuose laikraščiuose Klaipėdoje.

Nuliūdime liko velionies našlė Erna Annies-Zimmerman. Zimmermann vardu vadinosi leidykla, kuri leido Nemuno Kraštą.

PASVEIKINKIME SAVIŠKIUS

Nebetoli žiemos šventės—Kalėdos ir Naujieji Metai. Yra paprotys švenčių proga sveikinti savo gimines, draugus ir bičiulius, palinkėti jiems sėkmės.

Sutaupysite brangų laiką ir aukštas pašto išlaidas, padarydami tai per Jūsų mėgiamą laikraštį "Vilnis". Tokius užsakymus Administracija jau dabar gauna ir laukia daugiau. Kaip žinia, vos du numeriai teisėi iki Naujųjų metų, vienas gruodžio 13, kitas gruodžio 27 d. Tad, siųskite laiškus apie savo pageidavimus arba skambinkite Adm. (312) 842-7325.

ŠEIMININKĖMS

PURPURINĖS RUDENS UOGOS

Turime šermukšnių ir Amerikoje. Šių puošnių augalų uogose daug vitamino C, per 5 proc. rūgščių, nemažai mineralinių medžiagų, ląstelių.

Sermukšniai renkami po pirmųjų šalnų. Sios uogos tinka sultims gaminti, uogienoms virti, džiovinti. Per žiemą šermukšniai išsilauko ir natūraliai. Ypač skanu ir sveika gerti iš šermukšnių (beje, ir iš džiovintų) paruoštą arbatą.

Nesudėtinga pasigaminti iš šių uogų sulčių. Sermukšnių uogas nuskabome nuo šakelių, išrenkame apgedusias, nuplauname virintu vandeniu. Apie 10 svarų vaisių sudedame į troškintuvą, pasterizatorių, užpilame svarą cukraus. Tiesiai iš pasterizatoriaus karštas sultis pilstome į butelius, stiklainius ir tuoj pat hermetiškai uždarome. Sermukšnių sultys tinka įvairiems kokteilams, gaivinantiems sidrams, naudojamos vietoj arbatžolių.

Skani šermukšnių uogienė, kurią pasigaminti irgi paprasta. Vieną svarą uogų užpilame verdančiu vandeniu ir palaikome 5-10 min. Uogos suminkštėja, netenka kartumo. Tada verdame iš cukraus ir prieskonių (1 sv. šermukšnių reikia apie pusės svaro cukraus, 1-2 stiklinių vandens, 4-5 gvazdikėlių, apelsino žievelės, cinamono) sirupą. Į karštą sirupą sudedame retasamčiu iš vandens išimtas uogas. Ant lėtos ugnies dar paverdame apie 30 min. Karštą uogienę supilstome į švarius indus. Jai atvėsus, indelius užrišame celofanu ar pergamtiniu popieriumi.

"MITTEILUNGEN"

Deutsch-Litauischen Literarischen draugija išleido pirmąjį 1979 metų biuletenio numerį, pavadintą "Mitteilungen" vardu. Šiame numeryje yra plačiai rašoma apie šią draugiją, kuriai šiemet sueina 100 metų sukaktis (ji įsteigta 1879 m. spalio 14 d. Tilžėje). Biuletenyje yra rašoma, kad sukaktis bus paminėta spalio 18-19 d. d. Hannoverio universiteto muzikos ir teatro aukštosios mokyklos patalpose.

Pirmąją dieną, viešnia iš Vilniaus, muzikologė Ona Narbutienė skaitys paskaitą tema "Ciurlionis ir lietuvių muzika". Mokyklos patalpose bus išstatyti Ciurlionis ir jo darbai. Sekančią dieną bus Draugijos narių oficialus susirinkimas, o po jo pokalbis tema "Lietuvių literatūra ir muzika".

Sios draugijos dabartinio pirminku yra Hans Masalskis.

Vilnis, lapkričio 29

KAIP EINA "VILNIES" VAJUS

Nors nepavydėtinos prenumeratams atnaujinti vajuos sąlygos, bet dėka vajininkų stropumui vietoje nestovime. Net 14 vajininkų stoji į darbą. Nors dar nedaug nuveikta, bet J. Marazienė su Albertina Jakiene ir detroitietė S. Masyte vis tiek jau turi surinkusias po daugiau kaip 1,000 punktų. Tenka lauktį, kad ir kiti vajininkai neatsilikis darbštumu.

Džiugu, kad į skaitytojų eilę ateina ir naujų skaitytojų. Gauta net jau penki nauji skaitytojai. Po vieną skaitytoją gavo J. Marazienė-Jakienė ir S. Karvelis. Per raštinę gauta 3 nauji skaitytojai.

Vajininkai yra išsiriakę taip:

J. Marazienė—Albertina Jakiene, A.L.M.K. Draugija, Chicago, Ill.	1,020
S. Masytė, Detroit, Michigan	1,000
J. Andrulienė, L. L. D. 45, St. Petersburg, Fla.	680
J. Petraus, Cleveland, Ohio	320
F. Vaitkus, Marquette Park, Chicago, Ill.	280
Alvina Strich, Kenosha, Wisconsin	280
E. Margis, Grand Rapids, Michigan	240
V. Trask, Oakland-San Francisco, Cal.	240
S. Karvelis, Scarborough, Ontario, Canada	140
R. Stakėnas, Scottville, Michigan	120
J. Petkūnas, Worcester, Massachusetts	120
E. Repshis, Dorchester, Massachusetts	80
B. F. Kubilius, Hot Springs, Arkansas	80
Ben Darin, Cleveland, Ohio	80
Raštinė	1,680

SMAGI ŽINUTĖ

Lapkričio 11 d. suskambėjo telefonas. Užgirdau linksmai nusiteikusios Helen Janulytės balsą. Žinojau, kad ji buvo ligoninėje ir turėjo rimtą operaciją. Helenutė pasakė, kad operacija pavyko. Grįžo iš ligoninės lapkričio 8 d., o jau lapkričio 10 dieną dalyvavo pareigime ir vadovavo programai. Lapkričio 16 d. pradėsianti Dainos Mylėtojų choro repeticijas.

Helenutė taipgi papasakojo, kad jos mamytė Helenutė Sarkiūnienė ir jos vyras Juozas gerai jaučiasi ir viskas pas juos dabar tvarkoje. Emilija Damalakenė buvo susirgusi, bet jau nugalėjo ligą ir jaučiasi geriau.

Labai smagu buvo pasikalbėti su ta jauna menininke. **J. Urmonienė**

Prisiminus Juozą Dementį

Gruodžio 8 d. sukaks 3 metai kaip negailėstinga mirtis išskyrė iš gyvųjų tarpo ištikimą darbo klasės sūnų Juozą Dementį. Jis visą savo brandų gyvenimą skyrė darbo žmonių reikalų gynimui. Buvo "Vilnies" administratorium. Stambiai rėmė pinigais. Iki mirties buvo skaitytojas bei rėmėjas.

Kam laikraštis "Vilnis" prie širdies, tas negali pamiršti tokių nuoširdžių jos rėmėjų ir puoselėtojų, kaip Juozas Dementis. Jo darbai pasiliks mūsų mintyse ir širdyse iki mes skaitysim "Vilnį".

Vilniėtė

CICEROS LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBO NARIŲ ŽINIAI

Praeitame Cicero Lietuvių Moterų klubo narių susirinkime buvo nutarta šaukti priešmetinį susirinkimą gruodžio 5 dieną 12 val. Liuosybės salėje. Nors praeitame susirinkime, kuris buvo lapkričio 7 d., buvo siūlyta palikti tą pačią valdybą, bet paprastai valdyba renkama metiniame susirinkime, tad sekančiame susirinkime, kaip tik ir turėsime apsvarstyti tą klausimą.

Praeityje buvo pravesta mintis į klubą nepriimti naujų narių. Tokia mintis yra žalinga. Kas metai miršta narės. Be naujų narių klubas turės mirti.

Gražu, kad praeitame susirinkime klubas nutarė pasveikinti savo nares ir jų šeimas per laikraštį "Vilnis" žiemos švenčių proga, sumokant \$15.00. Taip pat nutarė paremti "Vilnį", įteikiant \$25.

Mielos klubietės, prašau visas susirinkti gruodžio 5 d. ir apsvarstyti klubo gyvavimo klausimą. Kadangi salė per brangiai kainuoja ir dažnai būna neapsildyta, tai ar nebūtų geriau, kad mes susirinkimus perkeltume į Cikagą, kad ir į "Vilnies" salę? Lauksiu visų narių, kad iš anksto pagalvotų ir susirinkime išreikštų savo mintį. Susirinkime bus šilti pietūs.

Darykime viską, kad klubas dar ilgai gyvuotų.

Josephine Sisevičienė

GRAŽIAI PAMINĖTA DIDŽIOJO SPALIO REVOLIUCIJOS SUKAKTIS

Lapkričio 4 d. buvo suruoštas banketas ir kalbos "Vilnies" salėje. Pirmiausiai pasivaišinta, paskui buvo kalbos. Išanginę kalbą pasakė Stasys J. Jokubka. Jis plačiau palietė Tarybų Sąjungos laimėjimus per 62 metus. Priminė, kad ir mūsų gimtasis kraštas džiaugiasi tais dideliais laimėjimais ir kuria naują, sotų ir be išnaudojimo gyvenimą.

Buvo pristatyta eilė dalyvių, kurie pasakojo kaip jie sutiko tą didingą įvykį ir koks jausmas juos supo. Aiškiai ir vykusiai kalbėjo K. Yurgon. Jis papasakojo, kaip "Naujienų" redaktorius Pijus Grigaitis atsuko nugarą darbininkams, kurie padėjo jam baigti mokslą savo aukomis. Mat jo žmonos tėvų dvarą Tarybų valdžia nusavino. "Naujiečių" skaitytojai turėjo išleisti laikraštį "Žarija". Reakcijai uždarius ją, buvo suorganizuotas komitetas, kuris pradėjo leisti "Vilnį". Tai buvo 1920 m. balandžio 8 d. Kalbėjo U. Juodaitienė, Jonas Pateckas, J. Marazienė ir eilė kitų. Pastarieji daugiau priminė apie pirmo pasaulinio karo vokiečių okupaciją ir žiaurumus.

Trumpai suglaudus, šis minėjimas puikiai pavyko ir visi jame dalyvavę jautėsi patenkinti.

Dalyvė

JUOZAS BUDRIS VĖL STAMBIAI PARĖMĖ "VILNĮ"

"Vilnies" darbštusis namo prižiūrėtojas ir vienas iš direktorių Juozas Budris, kuris buvo skaudžiai sužeistas, direktijos posėdyje padėjo \$100 ir paklausė, kuris iš direktorių duos daugiau "Vilnies" paramai. Bet tame posėdyje neatsirado, kurie eitų į lenktynes su Juozu. Tad visi paplojo jam už stambią paramą ir išreiškė pasitenkinimą, kad jo sveikata grįžtanti.

Vargu širdingesnių draugų "Vilnies" atžvilgiu, kaip Juozas yra!

Vilniėtė

SKAITLINGAS BUVO ROSELANDIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Lapkričio 5 d. buvo Roselando lietuvių Moterų klubo narių susirinkimas, į kurį atsilankė skaitlingas būrys. Visos buvo puikiai nusiteikusios.

Pirm. P. Valentienė atidarė susirinkimą ir vedė tvarką. Valdyba davė savo veiklos raportą. Atlikusi visus darbus, kurie jai buvo paskirti.

B. Rasinskienė raportavo, kad klubo narė Ona Dambrauskienė vėl išvyko į ligoninę. Kaip ilgai ji ten bus, neteko sužinoti.

O. Jakubauskienė raportavo, kad drg. Frances Dauderienė lankėsi Cikagoje. Jos sveikata nesanti tvirta, tai negalėjo pasilikti iki susirinkimo. Su dukra grįžo į namus Ludington, Mich.

Gauta nauja narė Jadvyga Morkus, puiki ir jauna moteris.

Nutarta sekančiame susirinkime turėti didesnę pasivaišinimą žiemos švenčių proga.

Sekantis susirinkimas bus priešmetinis. Jame rinksime 1980 metams valdybą ir bus duotas platus metinės veiklos raportas. Prašau visas nares atsilankyti: gruodžio 3 d. Pradžia 12:30 val. dieną Anielės salėje, 4500 So. Talman Ave.

Po susirinkimo turėjome draugišką pasivaišinimą. Narės skirstėsi patenkintos. **Sekr. J. Urmonienė**

Dailės ir Dramos klubo tarimai

Nežiūrint, kad Mildos pastatas prarastas, bet Dailės ir Dramos klubas tebėra gyvas. Lapkričio 10 dieną buvo klubo narių susirinkimas. Plačiai ir vykusiai klubo finansinę būklę paaiškino Julius Urbikas ir Estelle Bogden. Susirinkimo dalyviai pateikė klausimų, kurie rūpestingai buvo išaiškinti.

Prieita išvados šaukti visuotiną narių susirinkimą laiškais 1980 metais balandžio 20 dieną. Naujai išrinktas sekretorius Antanas Litvinas pasižadėjo išsiuntinėti laiškus, o jam patalkininkauti pasižadėjo Julius Urbikas. Tame susirinkime bus išmokėtos skolos tiems, kurie paskolino klubui ir turi paskolos pakvitavimus. Nariai, kurie pasimokėjo po šimtinę, pasilieka klubo nariai ir jokio atlyginimo negaus.

Helen Bordner, Julius Urbikas ir Helen Pajūnienė pasižadėjo paruošti vaišių ir po susirinkimo visus pavaišinti.

Susirinkime bus nutiesti planai tolimesnei klubo veiklai. Nepamirškite: balandžio 20 d.! **J. Urmonienė**

Vienuolika metų be Povilo Dauderio

Cikagos pažangūs lietuviai puikiai prisimena velionį Povilą Dauderį, kuris per daugelį metų linksmino visus savo gražiu išlavintu balsu. Jo dainos ir puiki vaidyba buvo visų mėgiama. Bet Povilas nepasitenkino vien dainomis, jis dirbo organizacijose. Daugelį metų dirbo Dailės ir Dramos klube—Mildoje. Rodos nebuvo svarbesnės sueigos, kurioje nebūtų dalyvavęs Povilas ir savo gražiomis dainomis nebūtų palinksminęs dalyvių.

Jo netekimas visus skaudžiai nuteikė. Liūdime jo netekę.

Vilniėtė

7

Paramos "Vilnies" \$20,000 fondui

\$545.93 Detroito piknikas rengtas paremti pažangią spaudą, **\$500.00** L. L. D. 45 kp., St. Petersburg, Fla. **\$200.00** palikimas Mary Pakshis, Kenosha, Wis. **\$100.00** S.-T. S. Nakavich, Richmond Hts., O., L. D. S. 55 kp. Cleveland, O., (pagerbti atminimą Martha Garbenčius), W. Dubendris, St. Petersburg, Fla., L. L. D. 198 kp., Oakland, Cal. **\$75.00** B. F.-M. Kubiliai, **\$53.00** L. L. D. 6-ta kp., Brockton, MA; **\$50.00** Ch. Cook, ir Peter Senkus, Hot Springs, Ark., A. Bechis, Miami, Fla., F.-H. Mankauskai, Miami, Fla., S. Karvelis, Scarborough, Canada. **\$42.50** Anthony Pagiegala, Johnson City, N. Y. (pagerbti savo 85-tus met. gimtd.) **\$42.00** J. Yla, Willowdale, Canada, **\$40.00** K. Thomas, Johnson City, N. Y. **\$30.00** A. Lutkauskas, Chicago (pagerbti atminimą Petro Birštono), **\$28.00** Petrė Stalioraitienė, Chicago, **\$25.00** N.-S. Gavčiai, Hot Springs, Ark., J. Krosin, Miami, Fla., A. Bitumski, North Chicago, Ill., J. Baltoliunytė, Cal., Joe Koll, Faye ir dukra La Verne, Phoenix, Ariz. **\$20.00** M. Strauss, Bridgeport, Ct., E. Repshis, Dorchester, Mass. **\$15.00** K. Ziemis, Hot Springs, Ark., A. Jacobson, Detroit, J. Jordan, Three Bridges, N. J., J. Broga, Grand Bend, Canada, J. K. Mažukna, Pittsburgh, Pa. **\$10.00** Anna Visotski, Kensington, Ct., J.-J. Žiurai, Hot Springs, Ark., Lana Bikulch, Woodhaven, N. Y., Josephine Kasper, Kenosha, Wis. (pagerbti prisiminimas Juozo Mačiulio), A. Raskauskas, St. Pete., Fla., J. Krauchunas, Eau Claire, Mich., K. Korsok, Tallmadge, O., A. Zix, Redlands, Cal., A. Lisneck, Kenosha, Wis., P. Sisko, Ludington, Mich., M. Smalatis, Ludington, Mich., R. Stakėnas, Scottville, Mich., F. Bunkus ir J.-S. Venikaičiai, St. Pete., Fla., J. Petraus, Cleveland, O., E. Margis, Grand Rapids, Mich., J. Vaitkus, Seminole, Fla., J. Deltova, Bensenville, Ill., A. Salin, St. Pete., Fla. **\$8.00** Eva Sankus of Chicago **\$5.00** N. Venta, Brooklyn, N. Y., E. Barskietis, Hot Springs, Ark., Sonia Dimitrio, Miami, Fla., F. Kazinchuk, Miami, Fla., Sam Frahonuk, Miami, Fla., P. Stasiukaitis, Hot Springs, Ark., A. Jocis, Clearwater, Fla., J. Vaicekaskas, Binghamton, N. Y., A. Pagiegala, Johnson City, N. Y., A. Yonik, Kingston, N. Y., S. Dames ir Ben Darin, Cleveland, O., V. Paulauskas, New Vernon, N. J., S. Wilkunas, Grand Rapids, Mich., E. Kazlauskas, Grand Rapids, Mich., J. White, ir Eva Valley, St. Pete., Fla., A. Chapas, Chicago, M. Alexander, So. Sudbury, Mass., J. Krauzaitis, So. Windsor, Ct., A. W. Susnis, Chesterland, O. **\$3.00** H. Trusk, Chicago. **\$2.00** J. Sisevich, Chicago, T.-M. Vaszowski, Miami, Fla. **\$1.00** M. Semcho, J. Brown, A. Kiralis, A. Žemaitis, S. Vaiveckis, J. Kiralis.

Dabar gauta.....\$2,888.43

Anksčiau gauta.....1,846.70

Viso.....\$4,735.13

Vilnis, lapkričio 29

PASVEIKINKITE SU SVENTEMIS

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiomet, per laikraštį "Vilni" pasveikinkite su žiemos šventėmis ir Naujaisiais Metais savo artimuosius, draugus ir pažįstamus.

Sveikinimus atsiųskite ne vėliau kaip gruodžio 9 dieną. Vėliau atsiųsti sveikinimai laikraštyje tilps tik Po Naujų Metų.

Administracija

Metai be Paulinos Simon

Rodos dar neseniai drg. Paulina Simon-Laužikaitė buvo mūsų tarpe, bet lapkričio 27 d. sukako metai, kai jos jautrioji širdis sustojo plakusi. Tada lapkričio 23 d. ji atšventė savo 84 gimtadienį gražiai idėjos draugų būrelyje, dukros Sofijos ir žento Chester Kent suruoštoje puotoje ir nesvajoję, kad tai paskutinį kartą. Paulina per savo gyvenimą atliko daug naudingų ir gražių darbų. Cikagoje gyvendama neapleido jokio svarbesnio susirinkimo bei parengimo. Priklausė prie visų pažangių organizacijų. Rėmė laikraštį "Vilnis" ir dar prieš pat mirtį prisiuntė paramos. Jai mirus, dukra ir žentas nepamiršo "Vilnies" paremti.

Išėkis Lietuvių Tautinėse kapinėse šalia savo mylimo vyro Antano! O mes lankysime tavo kapą ir prisiminsime, kad ten ilsisi ištikima darbo klasės dukra. **Kultūrietė**

Mirė ir palaidotas Willimas Yurgil

Cikagiečius pasiekė skaudi žinia, kad lapkričio 7 d. mirė Willimas Yurgil, sulaukęs 66 m. a. Velionis gimė 1913 m. rugsėjo 20 d. Seatonville, Ill. Vėliau visa šeima persikėlė į Auburn, Ill. Ten jis lankė pradinę ir aukštesnę mokyklą, o 1929 metais visa šeima persikėlė į Cikagą. Jis baigė Cikagoje aukštesnę mokyklą. Netekus tėvelio, teko padėti motinai ir jaunesnei sesutei Frances.

Velionis buvo lėto būdo, bet labai mėgo sportą, tai visur dalyvavo ir skatino jaunuolius būti sportininkais. Priklausė prie LDS Sparks kuopos. Taip gi visuomet didžiūdavo savo sesutės ir motinos veikla.

Dirbo įvairius darbus, ypatingai nedarbo laiku. Jo mamytei sukūrus šeimos židinį su Pranu Vasiliausku, jam atpuolė rūpesčiai dėl šeimos išlaikymo. Nuvyko pas motinos

tetą į Omaha, Nebraska, ten apsigyveno ir tą aplinką pamėgo. Tačiau veik kas metais atvykdavo pas motiną ir sesutę pasisvečiuoti. Praeitą vasarą jis Cikagoje viešėjo 6 savaites. Pasimatė su daugeliu savo jaunystės draugų. Grįžo į Omaha pas gydytoją. Turėjo silpną širdį ir laikėsi gydytojo nurodyto režimo.

Omahoj tikėjosi sutvirtėti bet lapkričio 7 d. rytą užmigo neatbūdančiu miegu. Paliko dideliame liūdesyje mylimą mamytę Marcellą Vasiliauskiene, sesutę Frances Jordan ir jos vyrą Edward, pusbrolius, pusseseres Toronte, Kanadoje, Naugatuck, Conn., taipgi Lietuvoje.

Velionis buvo pašarvotas P. J. Ridiko koplyčioje. Lapkričio 13 d. rytą susirinko kupina erdvi Ridiko koplyčia atsisveikinti su mielu draugu ir išreikšti liūdinčiai šeimai užuojautą. Jo karstas skendo gyvų

gėlių gausoje. Valeria Urbikas grojo vargonais ir vargonais pritarė dainininkei Estelle Bogden, kuri sudainavo keletą momentui pritaikintų dainų, o P. J. Ridikas pasakė anglišką kalbą. Po apeigų būrio draugų buvo nulydėtas į Lietuvių Tautines kapines ir palaidotas šeimos sklype.

Kapinėse vėl kalbėjo laidotuvių direktorius Ridikas ir motinos bei sesutės ir jos vyro vardu visus pakvietė pietų į Landsmark restoraną.

Velionis buvo Dailės ir Dramos klubo—Mildos narys, LDS 53 kp. narys, Ex Mainierių klubo narys, nežiūrind, kad jis pastoviai negyveno o Cikagoje.

Lai šiam jaunam pažangiam lietuviui bus ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse, o mes lankysime jo kapą ir prisiminsime, kad tan ilsisi ištikimas darbo klasės sūnus.

Dalyvė

SPRINGFIELD, ILLINOIS

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Joseph Klickna

Mirė 1973 m. lapkričio 17 d.]

Su didžiausiu skausmu širdyse prisimename mūsų vyrą, tėvelį, brolių, uošvį ir senelį.

Zmona ALBERTA, Sūnus JOSEPH su Žmona PATRICIA, Anūakai JOEY ir KRISTOFER, Dukra SHARON su Vyrų daktaru MICHAEL SEHY ir Šeima, Broliai DOMINIC ir JONAS, Sesuo GENEVIEVE KLICKNA

MIRUS

William Yurgil

Reiškiame gilią užuojautą velionio mamytei Marcella Vasiliauskienei, sesutei Frances Jordan, švogeriui Edward, pusbroliams, pusseserėms ir visiems giminėms šioje šalyje, Kanadoje ir T. Lietuvoje. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime.

**HELEN TRUSK
ALDONA ZEKAS
CHARLES ZEKAS
IDA ir CHARLES MATEKŪNAS**

VIENUOLIKA METŲ BE POVILO DAUDERIO

Nors jau praslinko vienuolika metų nuo to liūdno įvykio, kuomet visai netikėtai ir nelauktai 1968 metų gruodžio 4 dieną sustojo plakusi mylimo vyro ir patėvio Povilo Dauderio jautrioji širdis, ilgesys Jo ir širdyje padaryta žaizda nei kiek nesumažėjo. Žinau, kad niekas iš šalto kapo negrįžta, bet vis dar tarsi norisi tikėti, jog vėl kada nors užgirsiu jo malonų ir mielą balsą...

Kuomet ateina toji nelemtoji diena, gruodžio 4-oji, norisi garsiau sudejuoti ir pasiguosti Jo ir savo draugams, kad mano mielas Povilas visiems laikams apleido mane. O tas tik dar daugiau sukelia gailestį ir suspaudžia širdį, tarsi kokiomis replėmis.

Jo kilnus atminimas pasiliks gyvas mano ir mano dukros bei jos šeimos širdyse. Mes gyvomis gėlėmis puošime jo kapą Lietuvių Tautinėse kapinėse ir prisiminsime jo gražų ir pavyzdingą gyvenimą bei tą žavų balsą ir dainą, kuriomis ne tik mus, bet ir visus geros valios lietuvius linksmino.

Lai būna jam amžina ramybė!

**Liūdinti Žmona FRANCES DAUDERIENE,
Podukra VIDA BERGAILIENE ir Šeima**

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Kazio Batučio

SUEINANT 10 METŲ NUO JO MIRTIES

KAZYS BATUTIS

kilnų atminimą gerbsime ir eisime jo nurodytu gyvenimo keliu.

Po šiltosios vasarėlės
Jau atėjo rudenėlis,
Nei saulutė nebeskaisti,
Ir dienužė ein tamsyn.

Dūksta vėjai, krinta lapai,
Puošia kapą geltonai.
Jau žiemužė nebetoli,
Apklos žemelę baltai.

Slenka, bėga liūdno dienos be sustojimo,
Kur tik einu, kur pažiūriu, vien dyki namai.
Nesimato tavo veido, o Kazimierai,
Ir negirdime tavo balso jau seniai.

Lai Jam, amžinu miegu užmigusiam, būna ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse.
Mes lankysime jo kapą ir puošime gyvomis gėlėmis.

**Liūdinti Žmona ELZBIETA BATUTIENE
Sūnus MOTIEJUS ir Šeima**